

UNIVERSITATEA
LUCIAN BLAGA
— DIN SIBIU —

Școala doctorală de Filologie și Istorie

Domeniul de doctorat: Istorie

TEZĂ DE DOCTORAT

**Istorie, ideologie și geopolitică în
conflictele regionale din spațiul post-
sovietic. Transnistria în politica externă a
Federației Ruse**

Doctorand:

Mihai MELINTEI

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. Flavius SOLOMON

Studiul politicii externe a Rusiei constituie un domeniu de cercetare esențial pentru înțelegerea evoluțiilor geopolitice contemporane și a dinamicii relațiilor internaționale din spațiul post-sovietic. Politica externă a Rusiei reprezintă una dintre cele mai complexe și controversate teme de cercetare, atât prin prisma continuității istorice care o caracterizează, cât și a diversității de factori interni și externi care au modelat-o de-a lungul timpului.

La fel ca în cazul altor state, politica externă a Rusiei, fie că vorbim de Imperiul Rus, R.S.F.S.R. (Republica Sovietică Federativă Socialistă Rusă) sau Federația Rusă, a fost elaborată și implementată în anumite contexte interne și externe. Deși a fost determinată de-a lungul timpului de schimbările frecvente de regimuri politice și ideologii de stat și a reprezentat, totodată, un răspuns la diverse contexte internaționale, aceasta a dovedit un grad remarcabil de continuitate istorică.¹ În perioada imperială (până la 1917), marcată în parte de doctrina „echilibrului de putere”, asumată de principalele state europene la Congresul de la Viena (1814-1815)², angajamentul Rusiei față de sistemul internațional a urmat mai multe modele de gândire și conduită.

Fiind o națiune de contact între Europa și Asia, cu un considerabil potențial politic, militar și economic, Rusia a fost nevoită, potrivit istoriografiei ruse, să răspundă continuu provocărilor la adresa securității sale. În plus, ca urmare a cercetării efectuate, putem constata că Rusia a fost unul dintre actorii de referință ai politicii internaționale, atât prin declanșarea unor crize și conflicte majore, cât și prin contribuția ei la reșezarea ordinii regionale și globale.³ Frontierele sale i-au definit identitatea culturală și internațională, iar organizarea sa teritorială internă a fost strâns legată de natura regimurilor politice.⁴ Chiar dacă a evoluat într-un mediu incert, aflat în permanentă schimbare, politica externă a Rusiei a fost marcată, cel puțin de la începutul secolului al XVIII-lea, de o continuitate incontestabilă, determinată mai ales de aspirațiile de a fi parte centrală a sistemului politic

¹ Alan Freeman, Boris Kagarlitsky, Radhika Desai, *Russia, Ukraine and Contemporary Imperialism* (New-York: Routledge, 2019), 99.

² Jacques-Alain de Sédouy, *Le concert européen. Aux origines de l'Europe, 1814 – 1914* (Paris: Fayard 2009).

³ Jennifer Mitzen, *Power in Concert. The Nineteenth-Century Origins of Global Governance* (Chicago: The University of Chicago Press, 2013).

⁴ Dmitri Trenin, *The End of Eurasia: Russia on the Border Between Geopolitics and Globalization* (Moscow: Carnegie Endowment for International Peace, 2011), 14.

internațional. Drept urmare, comportamentul actual al Rusiei în sistemul relațiilor internaționale ar trebui înțeles în context istoric.

Investigând *in extenso* problema transnistreană, lucrarea de față încearcă să ofere un cadru analitic pentru înțelegerea politicii externe a Rusiei, de la imperiu la sistem sovietic și până în prezent, prin compararea și contrastarea unor perspective recente de analiză. Abordarea se concentrează pe expunerea și analiza istoriei, ideologiei și geopoliticii Rusiei în contextul situației problematice a conflictelor regionale din spațiul post-sovietic, cu un accent deosebit pe conflictul armat de pe Nistru (conflictul transnistrean). Cercetarea are în prim-plan examinarea evoluției politicii externe a Federației Ruse prin prisma regiunii transnistrene, analizând interesele și proiecțiile politicii externe ale Rusiei asupra teritoriilor din stânga Nistrului⁵ din secolul al XVIII-lea și până în prezent. Considerăm că o astfel de abordare este esențială pentru înțelegerea politicii externe a Rusiei contemporane față de spațiul post-sovietic, mai ales în condițiile în care recursul la trecut reprezintă, din punctul de vedere al conducerii actuale ruse, un element important în fundamentarea deciziilor de politică externă.

Analizarea politicii externe a Rusiei din perspectivă cronologică, de la Imperiul Rus la U.R.S.S. și apoi la Federația Rusă relevă înțelegerea pe termen lung a comportamentului Rusiei pe scena internațională. Aceasta reflectă clar faptul că principiul său călăuzitor în politica externă este menținerea și afirmarea statutului de mare putere. Prin urmare, lucrarea a avut ca obiectiv important de cercetare descoperirea a ceea ce elitele ruse înțeleg ca fiind interesele și scopurile lor de politică externă. În decursul evoluției statului rus, de la imperiu la regim sovietic, direcția de gândire a politicii externe și percepția statului asupra propriului interes național au cunoscut diverse forme, dar, în esență, și-au menținut o continuitate aparte. Acest aspect este dovedit întru totul și de studiul de caz aflat în atenția noastră.

Astfel, transformarea și menținerea spațiului din nordul Mării Negre și a zonei Gurile Dunării într-o prioritate a politicii externe a Rusiei imperiale evidențiază dorința acesteia de a se afirma cel puțin ca partener egal cu alte puteri în chestiunile referitoare la Europa de Sud-Est. Această aspirație s-a manifestat încă din perioada disputelor politico-diplomatice privind moștenirea otomană și a continuat prin implicarea Rusiei în reșezările succesive ale regiunii după Primul Război Mondial. Pentru Uniunea Sovietică, controlul teritoriilor de pe malul stâng al Nistrului și

⁵ Prin „teritoriile din stânga Nistrului” se are în vedere așezarea geografică dintre râul Nistru și Bugul de Sud.

crearea ulterioară a R.A.S.S.M. (Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească) au reprezentat o acțiune fundamentată pe rațiuni politice, ideologice și expansioniste.⁶ Prin constituirea R.A.S.S.M., iar mai târziu a R.S.S.M. (Republica Sovietică Socialistă Moldovenească), Moscova și-a urmărit obiectivul de a crea un „popor moldovenesc”, diferit de cel român, și de a provoca și menține o stare de tensiune și instabilitate la frontiera de est a României, în perspectiva unui program de sovietizare, respectiv de anexare a acesteia, în condiții geopolitice favorabile.

După dezintegrarea statului sovietic, președintele Rusiei, Boris Elțin, și primul ministru de externe de după 1991, Andrei Kozîrev, au definit interesul național prin prisma integrării statului rus în arhitectura economică și de securitate occidentală.⁷ Acest demers a generat nemulțumiri în mediile politice conservatoare, fapt care a condus la revigorarea unor paradigme de gândire din epoca imperială târzie, având panslavismul, respectiv ideea unicității și menirii istorice a civilizației ruse, ca repere importante. Prin urmare, atitudinea Rusiei față de conflictele regionale din fostele republici sovietice a cunoscut un dublu standard, întrucât obiectivele liberale ale lui Boris Elțin cu privire la reglementarea conflictelor au intrat în conflict cu interesele nomenclaturii post-sovietice de la Moscova. Evghenii Primakov, cel de-al doilea ministru de externe al Rusiei de după 1991, a considerat necesară restabilirea statutului de mare putere al Rusiei și echilibrarea sferei sale de influență în fostele republici sovietice.⁸ În cele din urmă, Vladimir Putin și ministrul de externe Serghei Lavrov au adoptat propria lor viziune asupra „interesului național”, centrată pe nevoia consolidării influenței speciale a Rusiei în spațiul post-sovietic, prin promovarea conceptului de „lumea rusă” (*ruskii mir*). Acest concept are în vedere un set de valori și politici articulate în jurul unității naționale, având ca principiu ideea întăietății statului în fața intereselor și libertăților individuale, a „valorilor tradiționale”, respingerea ingerinței Marilor Puteri în regiune, care, din perspectiva Rusiei, reprezintă spațiul său „vital”. La o privire atentă, observăm că o mare parte din politica externă și interesul național al Rusiei pot fi înțelese în contextul evoluțiilor din sistemul relațiilor internaționale.

Lucrarea de față contribuie cu date noi la cercetarea problemei transnistrene, circumscrisă istoriei și actualității politicii externe a Rusiei. Ținând cont de stadiul prezent al cercetărilor și de sursele documentare pe care le-am avut la dispoziție, în

⁶ Octavian Țăcu, *Rusia și separatismul transnistrean în Republica Moldova. Implicări geopolitice, militare și energetice* (Chișinău: Litera, 2022).

⁷ Nicole Jackson, *Russian Foreign Policy and the CIS* (London: Routledge, 2003).

⁸ Leon Aron, „Foreign Policy Doctrine of post-communist Russia”, *The New Russian Foreign Policy*, ed. Michael Mandelbaum (New-York: Council on Foreign Relations Press, 1998), 31-37.

contextul tragic al agresiunii militare ruse din Ucraina, ne propunem o analiză diacronică a conflictului transnistrean, pe parcursul a trei epoci distincte: 1) perioada imperială; 2) perioada sovietică; 3) perioada post-sovietică. Întreaga analiză este circumscrisă unei perspective largi, care permite o comparație cu alte regiuni de margine ale fostei U.R.S.S., integrate de către Rusia în sfera zonelor sale tradiționale de influență (estul și sudul Ucrainei, Caucazul, Asia Mijlocie). În aceste condiții, obiectivul lucrării este, în primul rând, unul de natură analitică, vizând aprofundarea cercetărilor și oferirea unor noi paradigme interpretative privind politica externă a Rusiei față de spațiul post-sovietic, în general, și față de teritoriile din stânga Nistrului, în special.

Războiul din Ucraina de după 2014 și invadarea militară pe scară largă lansată de Rusia în februarie 2022 au constituit inițialele elemente generatoare ale interesului pentru această cercetare, oferind o importantă notă de actualitate unui astfel de demers academic. Contextul actual al războiului din Ucraina conferă o relevanță suplimentară cercetării, ilustrând modul în care trecutul continuă să modeleze deciziile politice prezente. Întrucât politica externă a Rusiei s-a mișcat într-o direcție incertă (pe care o putem numi „*distrugere constructivă*”), această variabilă rămâne semnificativă din perspectiva conceptuală a politicii externe ruse și ar trebui examinată cu atenție atunci când se analizează situația geopolitică actuală din spațiul post-sovietic.⁹ Având în vedere obiectivul de a explica realitățile direcțiilor de politică externă a statului rus în spațiul post-sovietic, am avansat un argument și am abordat o perspectivă analitică explicită. Alegerea de a explica politica externă a Rusiei se impune ca necesitate actuală pentru că există o acută nevoie de a înțelege rolul și comportamentul internațional al Rusiei. Fără o cercetare exhaustivă a continuității istorice a elementelor politicii externe a Rusiei acest obiectiv este irealizabil.

În cele trei capitole ale lucrării, realizăm o inventariere și o analiză detaliată a proiecțiilor politicii externe a Rusiei. Revenind la conceptul de interes național și securitate națională menționat anterior, este esențial să subliniem că, atunci când astfel de concepte politice sunt integrate în politica externă, ele necesită o examinare atentă. Semnificația acestora poate varia considerabil în funcție de stat, cultură, sistem educațional, raționamente strategice și identitatea națională a fiecărui actor internațional. Prin urmare, o abordare minuțioasă este necesară pentru a înțelege nu

⁹ Mihai Melintei, „Politica externă a Federației Ruse în raport cu problematica transnistreană”, *Războiul de pe Nistru din 1992: 30 de ani după*, Coord. Sergiu Musteață, Natalia Putină, Cosmin Budeancă, (Chișinău: Pontos, 2023), 164.

doar definiția formală a acestor concepte, ci și modul în care ele sunt interpretate și aplicate în diferite contexte geopolitice.

Lucrarea se distanțează de abordarea partizană a politicii externe a Rusiei. Aceasta înseamnă că prezentul demers nu adoptă o viziune unilaterală sau influențată de un punct de vedere ideologic specific în ceea ce privește politica externă a Rusiei. Perspectiva abordării de față privind evoluția politicii externe a Rusiei nu este nici liberală, nici naționalistă și nu se subordonează niciunui set de interese sau preferințe politice particulare. Deși ambele perspective au influențat formarea politicii externe a Rusiei, considerăm că fiecare și-a apărut propriile puncte de vedere fără a reuși, în cele din urmă, să răspundă nevoilor mai largi de înțelegere și aplicare a concepțiilor teoretico-politice rusești în elaborarea de politici.

Astfel, în prezent, direcțiile de politică externă ale Federației Ruse în spațiul post-sovietic rămân ambigue și complexe. După destrămarea Uniunii Sovietice, Federația Rusă a fost nevoită să-și redefinească interesele geopolitice și să stabilească un nou tip de interacțiune cu statele din acest spațiu¹⁰, ca în perspectivă să elaboreze concepția de „vecinătate apropiată” și să se implice activ în reglementarea conflictelor armate din regiune. În acest proces, Rusia a urmărit menținerea unei continuități istorice a politicii sale externe. *De jure*, conducerea rusă a invocat principiile fundamentale ale dreptului internațional, în special protecția integrității teritoriale, ceea ce ar fi presupus neimplicarea în politicile și direcțiile de stat ale fostelor republici sovietice, inclusiv în privința gestionării conflictelor regionale. Totuși, în realitate, evoluția circumstanțelor geopolitice din spațiul post-sovietic a condus la excluderea *de facto* a acestei distanțări, determinând Rusia să intervină direct în regiunile afectate de conflict.¹¹

În acest context, putem avansa ipoteza conform căreia politica externă a Rusiei se axează pe revizionism și pe reafirmarea statutului de Mare Putere. Aceste direcții sunt orientate spre soluții pragmatice și o abordare mai puțin idealistă, în special atunci când sunt invocate interesele naționale și valorile specifice de securitate ale Rusiei. În final, înțelegerea politicii externe a Rusiei presupune o abordare integrată, care să surprindă atât permanențele istorice, cât și adaptările la realitățile geopolitice contemporane.

¹⁰ Mihai Melinte, „Politica externă a Federației Ruse în raport cu problematica transnistreană”, 165.

¹¹ *Ibidem*, 165-166.

Abrevieri	3
Sumar	4-8
Introducere	9-24
CAPITOLUL 1. Teritoriile din nordul Mării Negre în viziunile politice și geopolitice ruse și sovietice în secolele XVIII-XX	25-27
1.1. Teritoriile din nordul Mării Negre în politica externă a Imperiului Rus. De la Tratatul de la Kuciuk-Kainargi (1774) la Primul Război Mondial	27-42
1.2. Doctrina bolșevică a revoluției mondiale. Constituirea Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (1922) și crearea R.A.S.S. Moldovenești (1924)	42-53.
1.3. Relațiile sovieto-române în perioada interbelică (1918-1939) și problema Basarabiei	53-76.
1.4. Problema Basarabiei și teritoriile din stânga Nistrului în timpul celui de-al Doilea Război Mondial	76-85
1.4.1. Administrația României în teritoriile dintre Nistru și Bug (Guvernământul Transnistria) în timpul celui de-al Doilea Război Mondial	85-90
1.4.2. Reinstaurarea ordinii sovietice în Basarabia (1944). Reînființarea R.S.S.M. ..	90-95
1.4.3. Problema Basarabiei în negocierile Aliților din cel de-al Doilea Război Mondial	95-98
1.4.4. Politica de „Transnistrizare” culturală în R.S.S.M	98-103
1.4.5. Politicile economice sovietice în raioanele din stânga Nistrului ale R.S.S.M.	103-108
1.5. R.S.S.M. în relațiile româno-sovietice din perioada 1950-1990	108-115
CAPITOLUL 2. Dezintegrarea Uniunii Sovietice. Premisele și desfășurarea conflictelor regionale	116-118
2.1. Criza structurală a Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste și evoluția problemei naționale	118-125
2.2.1. Provocările problemei naționale: 1986-1988	125-130
2.2.2. Procesul de dobândire a suveranității naționale a republicilor unionale și escaladarea conflictelor regionale: 1988-1990	130-141
2.3. Tentativa de lovitură de stat din august 1991 și Acordurile de la Belaveja ..	141-152
2.4. Conflictele armate din spațiul post-sovietic	152-154
2.4.1. Primul și al doilea război din Nagorno-Karabah. Direcțiile de politică externă ale Federației Ruse privind problema Nagorno-Karabahu-lui	154-165
2.4.2. Conflictele din Osetia de Sud și Abhazia. Conflictul armat ruso-georgian din august 2008	165-177
2.4.3. Primul și al doilea război din Cecenia	178-188
CAPITOLUL 3. Geneza și evoluția conflictului armat de pe Nistru	189-191

3.1. Cauzele și pretextele confruntării politice dintre Chișinău și Tiraspol (1989-1990)	191-197
3.2. Escaladarea confruntărilor armate de pe Nistru (1990-1991)	197-212
3.3. Evoluția conflictului armat de pe Nistru și implicarea unităților Armatei a 14-a (1992)	212-246
3.4. Proiecțiile politice și diplomatice ale Rusiei în raport cu problematica transnistreană	246-252
3.4.1. Politica externă a Federației Ruse privind misiunea de menținere a păcii în regiunea transnistreană	252-257
3.4.2. Memorandumul Kozak - strategia diplomatică a Federației Ruse cu privire la reglementarea transnistreană	257-262
3.4.3. Realitățile geopolitice din regiunea transnistreană	263-269
3.4.4. Problema instituțiilor de învățământ cu predare în grafie latină din regiunea transnistreană	269-279
EPILOG - Politica externă a Federației Ruse în spațiul post-sovietic de la începutul anilor 1990 și până la criza din Ucraina	280-301
Politica externă a Rusiei față de regiunea transnistreană în contextul agresiunii ruse din Ucraina	301-308
Analiza comparativă a conflictului transnistrean, din Osetia de Sud, Abhazia și Nagorno-Karabakh. Reflecții finale	308-313
Bibliografie finală	314-339
Anexe	340-350

I. Arhive

1. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 04, op. 35, p. 228, d. 52895, l. 6.
2. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 04, op. 35, p. 228, d. 52896, l. 4.
3. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 04, op. 35, p. 228, d. 52896, l. 74.
4. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 04, op. 35, p. 228, d. 52897, l. 75-76.
5. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 04, op. 35, p. 228, d. 52898, l. 1.
6. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 04, op. 35, p. 228, d. 52895, l. 17.
7. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 3a, op. 1, l. 14.
8. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 0125, op. 7, p. 103, d. 3, l. 62.
9. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 04, op. 48, P. 296, D. 54314, l. 9-11.
10. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 04, op. 35, P. 228, D. 52897, l. 84-85.
11. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 0125, op. 19, p. 114, d. 2, l. 17-18.
12. Arhiv Vneshnei Politiki Rossiskoi Federatsii. F. 06, op. 2, p. 14, d. 155, l. 209-210.
13. Dokumenty lichnogo fonda B.N. Yeltsina iz Arhiva Prezidenta Rossiyskoy Federatsii, Fond Nr. 6, f. 65-67.
14. Dokumenty lichnogo fonda B.N. Yeltsina iz Arhiva Prezidenta Rossiyskoy Federatsii, Fond Nr. 6, f. 14-15.
15. Dokumenty lichnogo fonda B.N. Yeltsina iz Arhiva Prezidenta Rossiyskoy Federatsii, Fond Nr. 8, f. 205-206.
16. Dokumenty lichnogo fonda B.N. Yeltsina iz Arhiva Prezidenta Rossiyskoy Federatsii, Fond Nr. 9, f. 107.
17. Gosudarstvennyy Arkhiv Rossiyskoy Federatsii, F. 1308, inv. 1, d. 8, f. 98.
18. Gorbaciov Fond Arkhiv, Fond № 10, opis' № 2.
19. Rossiyskiy Gosudarstvennyy Arkhiv Sotsialno-Politicheskoy Istorii. F. 17. Op. 162. D. 19. l. 33.

20. Rossiyskiy Gosudarstvennyy Arhiv Sotsialno-Politicheskoy Istorii. F. 17. Op. 162. D. 20. I. 27.
21. Rossiyskiy Gosudarstvennyy Arhiv Sotsialno-Politicheskoy Istorii. F. 17. Op. 162. D. 22. I. 91.
22. Rossiyskiy Gosudarstvennyy Arhiv Sotsialno-Politicheskoy Istorii, F. 495. Op. 289. D. 1. I. 14-19.
23. Rossiyskiy Gosudarstvennyy Voenno-Istoricheskiy Arhiv. F. 405. Op. 2, D. 557. I. 4-5.
24. Rossiyskiy Gosudarstvennyy Voenno-Istoricheskiy Arhiv. F. VUA (846). Op. 16. D. 5649. I. 28-29.
25. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 264, Fila 5.
26. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 265, Fila 17.
27. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 265, Fila 29.
28. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 266, Fila 35.
29. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 266, Fila 47.
30. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 267, Fila 49.
31. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 268, Fila 45.
32. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 268, Fila 57.
33. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 138, Fila 53-57.
34. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 141, Fila 12.
35. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 201, Fila 49.
36. Serviciul de Arhivă al Primăriei Municipiului Bălți. Fond Nr. 202, Fila 11.

II. Culegeri de documente

1. *Almanakh sovremennykh russkikh gosudarstvennykh deyateley.* Sankt-Petersburg: Tipografiya Isidora Goldberga, 1897.
2. *Arkhiv Knyazya Vorontsova. Kniga tridsat' sedmaya.* Moskva: Universitetskaya tipografiya, 1891.
3. *Arkhiv knyazya Vorontsova. Kniga tridtsat' devyataya.* Moskva: Universitetskaya tipografiya, 1893.
4. *Arkhiv Knyazya Vorontsova. Kniga sorokovaya.* Moskva: Universitetskaya tipografiya. 1895.
5. *Documents and Materials Relating to the Eve of the Second World War.* Vol. I, November 1937-1938. New-York: Foreign Languages Publishing House, 1948.

6. *Dokumenty vneshney politiki SSSR*. Tom 6. Moskva: Gospolitizdat, 1962.
7. *Dokumenty vneshney politiki SSSR*. Tom 18. 1 yanvarya — 31 dekabrya 1935 g. Moskva: Politizdat, 1973.
8. *Dokumenty vneshney politiki SSSR. Tom 23, Kniga. 1. 1 yanvarya — 31 oktyabrya 1940 g.* Moskva: Mezhdunarodnyye otnosheniya, 1995.
9. „Kollektsiya «Normativno rasporyaditel'nyye akty i materialy k nim iz Arkhiva Prezidenta Rossiyskoy Federatsii (1991–1999)». *Digital Archive Yeltsin Center*.
10. *Lubyanka. Stalin i VCHK—GPU—OGPU—NKVD. Arkhiv Stalina. Dokumenty vysshikh organov partiynoy i gosudarstvennoy vlasti. Yanvar' 1922—dekabr' 1936.* Pod red. akad. A. N. Yakovleva. Sost. V. N. Khaustov, V. P. Naumov, N. S. Plotnikova. Moskva: MFD, 2003.
11. *Materialy Plenuma Tsentralnogo komiteta KPSS, 27-28 yanvarya 1987 g.* Moskva: Politizdat, 1987.
12. *Materialy Plenuma Tsentralnogo Komiteta KPSS, 19-20 sentyabrya 1989 g.* Moskva: Politizdat, 1989.
13. *Moldavskaya SSR v Velikoy Otechestvennoy voyne Sovetskogo Soyuza. 1941-1945. Sbornik dokumentov i materialov.* Tom 2. Kishinev: Shtiintsa, 1976.
14. *Nyurnbergskiy protsess, Tom. 2, 1957-1960 g.* Moskva: Izdatelstvo Yuridicheskaya Literatura, 1989.
15. *Nyurnbergskiy protsess, Tom. 3, 1957-1960 g.* Moskva: Izdatelstvo Yuridicheskaya Literatura, 1989.
16. *Polnoye sobraniye zakonov Rossiyskoy Imperii. Sobraniye Vtoroye. Tom V. Otdeleniye 2, 1830 g.* Sankt-Petersburg: Tipografiya II Otdeleniya Sobstvenoi Ego Imperatorskago Velichestva Kantselearii, 1831.
17. *Polnoye sobraniye zakonov Rossiyskoy Imperii. Sobraniye Vtoroye. Tom VII. 1832 g.* Sankt-Petersburg: Tipografiya II Otdeleniya Sobstvenoi Ego Imperatorskago Velichestva Kantselearii, 1833.
18. *Politbyuro TSK RKP(b)—VKP(b) i Evropa. Resheniya «osoboy papki», 1923—1939: sb. dok., red. kol. G. M. Adibekov.* Moskva: Rosspen, 2001.
19. *Proceedings of the Brest-Litovsk Peace Conference. The Peace Negotiations Between Russia and the Central Powers 21 November, 1917-3 March, 1918.* Michigan: University of Michigan Libraries, 1918.
20. *Relațiile militare româno-germane 1939-1944. Documente.* Coord. Valeriu F. Dobrinescu, Ion Pătroiu, Gheorghe Nicolescu. București: Europa Nova, 2000.

21. *Russkiy sbornik. Issledovaniya po istorii Rossii*. Tom VII. Moskva: Tipografiya Nauka, 2006.
22. *Sbornik deystvuyushchikh dogovorov soglasheniy i konventsii zaklyuchennykh SSSR s inostrannymi gosudarstvami*. Vipusk I-II. Moskva: Izdanie NKID, 1928.
23. *Sovetsko-rumynskiye otnosheniya 1917-1941: Dokumenty i materialy v 2 tomah*. Tom I. 1917-1934. Moskva: Mezhdunarodnie otnosheniya, 2000.
24. *Sovetsko-rumynskiye otnosheniya 1917-1941: Dokumenty i materialy v 2 tomah*. Tom II. 1935-1941. Moskva: Mezhdunarodnie otnosheniya, 2000.
25. *Voyennaya razvedka informiruyet. Dokumenty Razvedupravleniya Krasnoy Armii. Yanvar' 1939-iyun' 1941 g.* Sost. V. Gavrilov. Moskva: MFD, 2008.
26. *Vtoroy Syezd Narodnykh Deputatov SSSR*. Byulleten' № 21. 24 aprelya 1989.
27. *Zakoni Ukrayinskoyi Radyanskoyi Sotsialistichnoyi Respubliki pro movy v Ukrayinskiy RSR, Verkhovna Rada Ukrayiny*, 1989.
28. *Zapiski Odesskogo obshchestva istorii i drevnostey*. Tom VI. Odesa: Tipografiya Aleksomati, 1867.

III. Documente

1. „Declarația de independență a Republicii Moldova”. *Curtea Constituțională a Republicii Moldova*.
2. „Deklaratsiya o gosudarstvennoy nezavisimosti Respubliki Kyrgyzstan”. *Ministerstvo Yustitsii Kyrgyzskoy Respubliki*.
3. „Deklaratsiya o provozglashenii Nagorno-Karabakhskoy Respubliki”. *Prezident Respubliki Artsakh*.
4. „Gosudarstvennaya Duma Federal'nogo Sobraniya Rossiyskoy Federatsii, Postanovleniye Ot 17 Noyabrya 1995 G. N 1334-1 GD”, *Consultant Plus*.
5. „Hotărâre Nr. 247 din 02.09.1990 cu privire la congresul II extraordinar al deputaților Sovietelor de diferite niveluri din unele localități nistrene”. *Sovietul Suprem al R.S.S.M.*
6. „Hotărârea Nr. 443 din 29.12.1990 despre Decretul Președintelui U.R.S.S. din 22 decembrie 1990 cu privire la măsurile pentru normalizarea situației din R.S.S. Moldova”. *Sovietul Suprem al R.S.S.M.*
7. „H.Res.745 – Expressing the sense of the House of Representatives with respect to enhanced relations with the Republic of Moldova and support for Moldova's territorial integrity”. *Congress*.

8. „Iz zapisey o vstreche M.S. Gorbacheva i rukovodstva avtonomnykh respublik R.S.F.S.R.”. *Gorbachev Fond*.
9. „Iz vospominaniy N.A. Nazarbayeva ob Ashkhabadskoy vstreche rukovoditeley gosudarstv Sredney Azii i Kazakhstana 13 dekabrya 1991”. *Gorbachev Fond*.
10. „Informatsiya o pismakh, postupivshikh na imya B.N.Yeltsina (analiz pisem, annotatsii pisem, spravki po pis'mam)”. *Dokumenty lichnogo fonda B. N. Yeltsina iz Arkhiva Prezidenta Rossiyskoy Federatsii*.
11. „Kommyunike po itogam missii Yeltsina i Nazarbayeva v Nagornom Karabakhe”. *Digital Library of National Assembly of the Republic of Armenia*.
12. „Legea Nr. 3465 din 01.09.1989 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul R.S.S.M.”. *Veștile R.S.S.M.* Nr. 9 art. 217.
13. „Memorandum of Telephone Conversation, Bush-Yeltsin”. *National Security Archive*.
14. „Memorandum on the Basis for Normalization of Relations between the Republic of Moldova and Transdniestria”. *O.S.C.E.*
15. „Müstəqillik Günü haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu”. *Azərbaycan Respublikasının Prezidenti*
16. „Obrashcheniye Prezidenta Soyuza Sovetskikh Sotsialisticheskikh Respublik k narodu Moldovy”. *Biblioteka normativno-pravovykh aktov Soveta Sovetskikh Sotsialisticheskikh Respublik*.
17. „Podpisana Alma-Atinskaya Deklaratsiya ob obrazovanii SNG”. *Prezidentskaya Biblioteka*. „Pro proholoshennya nezalezhnosti Ukrayiny”. *Verkhovna Rada Ukrayiny*.
18. „Postanovleniye Verkhovnogo Soveta SSSR «Ob itogakh referendumu SSSR 17 marta 1991 goda»”. *Yeltsin Tsentr*.
19. „Postanovleniye S"yezda narodnykh deputatov Rossiyskoy Federatsii ot 08.04.1992 № 2680-I”. *Sbornik Zakonov*.
20. „Rasporyazheniye Prezidenta Rossiyskoy Federatsii ot 20.06.1995 g. № 277-rp”. *Prezident Rossii*.
21. „Referendum o nezavisimosti Nagorno-Karabakhskoy Respubliki”. *Ministerstvo inostrannykh del Respublika Artsakh*.
22. „Resolution 884 (1993) adopted by the Security Council at its 3313th meeting, 12 November 1993”. *United Nations Digital Library*.
23. „Russian Federation: draft resolution S/2008/570”. *United National Security Council*.

24. „S.2277 – Russian Aggression Prevention Act of 2014”. *Congress*.
25. „S.Res.629 - A resolution expressing the sense of the Senate with respect to enhanced relations with the Republic of Moldova and support for Moldova's territorial integrity”. *Congress*.
26. Sovet Natsional'nostey Verkhovnogo Soveta SSSR, Postanovleniye ot 26 aprelya 1991 g. N 2131-1”. *Biblioteka normativno-pravovykh aktov Soveta Sovetskikh Sotsialisticheskikh Respublik*.
27. „Ukaz Prezidenta R.S.F.S.R. ot 20 avgusta 1991 g. N 66 Ob obespechenii ekonomicheskoy osnovy suvereniteta R.S.F.S.R.”. *Garant*.
28. „Ukaz Prezidenta Soyuza Sovetskikh Sotsialisticheskikh Respublik o merakh po normalizatsii obstanovki v SSR Moldova”. *Biblioteka normativno-pravovykh aktov Soveta Sovetskikh Sotsialisticheskikh Respublik*.
29. „Ukaz Prezidenta ot 1 aprelya 1992 goda № 320 «O perekhode pod yurisdiksiyu Rossiyskoy Federatsii voinskiykh chastey Vooruzhennykh Sil byvshego SSSR, nakhodyashchikhsya na territorii Respubliki Moldova»”. *Dokumenty lichnogo fonda B.N. Yeltsina iz Arkhiva Prezidenta Rossiyskoy Federatsii*.
30. „Ukaz Prezidenta ot 1 aprelya 1992 goda № 320 «O perekhode pod yurisdiksiyu Rossiyskoy Federatsii voinskiykh chastey Vooruzhennykh Sil byvshego SSSR, nakhodyashchikhsya na territorii Respubliki Moldova»”. *Dokumenty lichnogo fonda B.N. Yeltsina iz Arkhiva Prezidenta Rossiyskoy Federatsii*.
31. „Ukaz Prezidenta Rossiyskoy Federatsii ot 30.11.2016 g. № 640”. *Prezident Rossii*.
32. „Verkhovnaya Rada Ukrainy prinyala ryad zakonov o denonsatsii soglasheniy mezhdru pravitel'stvom Ukrainy i pravitel'stvom Rossiyskoy Federatsii”. *Verkhovnaya Rada Ukrainy*.
33. „Voyennaya doktrina Rossiyskoy Federatsii (v redaktsii ot 2014 g.)”. *Ministerstvo inostrannykh del Rossiyskoy Federatsii*.
34. „Zakon Respubliki Uzbekistan ob osnovakh Gosudarstvennoy Nezavisimosti Respubliki Uzbekistan”. *LexUz*.
35. „Zayavleniye glav gosudarstv Respubliki Belarus, R.S.F.S.R., Ukrainy”. *Izvestiya*.
36. „Zayavleniye glav gosudarstv – uchastnikov Sodruzhestva Nezavisimykh Gosudarstv ob obstanovke v levoberezhnykh rayonakh Respubliki Moldova, 20.03.1992, Kiev”. *Yedinyy reyestr pravovykh aktov i drugikh dokumentov Sodruzhestva Nezavisimykh Gosudarstv*.

37. „Zayavleniye Verkhovnogo Soveta RF ot 3 aprelya 1992 g., N 2653-I”. *Zakony Rossii*.
38. „Zasedaniye № 136”. *Gosudarstvennaya Duma Rossiiskoi Federatsii*.
39. „Zasedaniye № 7”. *Gosudarstvennaya Duma Rossiiskoi Federatsii*.
40. „Zasedaniye № 240”. *Gosudarstvennaya Duma Rossiiskoi Federatsii*.
41. „1993 UN Security Council Resolutions on Nagorno-Karabakh”. *U.S. Department of State Archive*.

IV. Capitle în volume

1. Douglas, Nadja, and Stefan Wolff. „Confidence Building in the Shadow of War: Moldova, Transdnistria, and the Uncertain Future of the 5+2 Process”. *O.S.C.E. Insights 2023*, Eds. Cornelius Friesendorf, Argyro Kartsonak. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2024.
2. Melintei, Mihai. „The 1992 Dniester Armed Conflict: An Analytical Approach to the Politico-Military Events from the Perspective of the Involved Parties”. *The Armed Conflict of the Dniester: Three Decades Later*, Eds. Eugen Străuțiu, Steven D. Roper, William E. Crowther, Dareg Zabarah-Chulak, Victor Juc, Robert E. Hamilton. New-York: Peter Lang, 2023.
3. Melintei, Mihai. „Politica externă a Federației Ruse în raport cu problematica transnistreană”. *Războiul de pe Nistru din 1992: 30 de ani după*, Coord. Sergiu Musteață, Natalia Putină, Cosmin Budeancă. Chișinău: Pontos, 2023.
4. Moraru, Pavel. „Serviciile secrete”. *Panorama postcomunismului în Republica Moldova*, Editor Liliana Corobca. București: Institutul Cultural Român, 2024.
5. Moraru, Pavel. „Rolul și locul KGB în procesul de dezintegrare a URSS”. URSS 1922-1991. *Un secol de la constituire, trei decenii de la destrămare. Percepții actuale*. Coord. Cristian Chirca, Florin Răzvan Mihai. București: Corint, 2023.
6. Solomon, Flavius. „Relațiile româno-sovietice la începutul anilor 1920: noi surse documentare și direcții de cercetare”. *Partide politice și minorități naționale din România în secolul XX, Vol. V*. Eds. Sorin Radu, Vasile Ciobanu. Sibiu: Editura Tehno Media, 2010.

IV. Monografii

1. Abilov, Shamkhal, and Ceyhun Mahmudlu, Bilal Dadayev. *Insight Karabakh. Chronological Order of the Historical, Legal, and Political Aspects of the Conflict*. Berlin: LIT Verlag, 2023.
2. Agadzhanov, Sergey, and Vadim Trepavlov. *Natsional'nyye okrainy Rossiyskoy imperii: stanovleniye i razvitiye sistemy upravleniya*. Moskva: Slavyanskiy dialog, 1998.
3. Agnew, John, Mitchell, Katharyne, and Toal Gerard. *A Companion to Political Geography*. Oxford: Blackwell Publishing, 2003.
4. Agnew, John. *Geopolitics: Re-visioning World Politics*. London: Routledge, 2003.
5. Agoston, Gabor, and Bruce Alan Masters, *Encyclopedia of the Ottoman Empire*. New York: Facts on File, Incorporated, 2010.
6. Akopian, Tatul. *Karabakhskii dnevnik: zelenoe i chernoe, ili ni voyny ni mira*. Erevan: Antares, 2010.
7. Aksan, Virginia. *An Ottoman Statesman in War and Peace*. Leiden: Brill, 1995.
8. Alexianu, Șerban. *File din viața tatălui meu*. Chișinău: Elena V.I., 2007.
9. Alexeyeva, Ludmilla. *Soviet Dissent: Contemporary Movements for National, Religious, and Human Rights*. Middletown: Wesleyan University Press, 1985.
10. Amalrik, Andrei. *Prosushchestvuyet li Sovetskiy Soyuz do 1984 goda?*. Amsterdam: Fond imeni Gertsena, 1970.
11. Ambrosio, Thomas. *Authoritarian backlash: Russian Resistance to Democratization in The Former Soviet Union*. Farnham: Ashgate, 2009.
12. Andrianov, Pavel. *Russko-turetskaya voina 1806-1812 gg*. Sankt-Peterburg: Imperatorskaya Akademya Nauk 1912.
13. Andrew, Christopher, and Vasili Mitrokhin. *The Sword and the Shield: The Mitrokhin Archive and The Secret History of the KGB*. New-York: Basic Books, 1999.
14. Ander, Armstrong. *Geopolitics of European Union Enlargement: The Fortress Empire*. New-York: Routledge, 2007.
15. Anderson, Matthew Smith. *The Eastern Question, 1774–1923: A Study in International Relations*. London: MacMillan, 1966.
16. Arbatov, Alexei. *Managing Conflict in the Former Soviet Union: Russian and American Perspectives*. Cambridge: MIT Press, 1997.

17. Aron, Leon. „Foreign Policy Doctrine of Post-communist Russia”. *The New Russian Foreign Policy*, ed. Michael Mandelbaum. New-York: Council on Foreign Relations Press, 1998.
18. Asmus, Ronald D. *A Little War that Shook the World: Georgia, Russia, and the Future of the West*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010.
19. Bennich-Björkman, Li, and Saulius Grybkauskas. *Moscow and the Non-Russian Republics in the Soviet Union*. New York: Routledge, 2022.
20. Blank, Stephen. *Energy and Security in Transcaucasia*. Carlisle Barracks (PA): Strategic Studies Institute - Army War College, 1994.
21. Blackwill, Robert, and Rodrig Braithwaite, Akihiko Tanaka. *Engaging Russia: A Report to the Trilateral Commission*. Washington: Brookings Institution Press, 1995.
22. Blishchenko, Varvara I., and Maya M. Solntseva. *Krizisy i konflikty na postsovetskom prostranstve*. Moskva: Aspekt-Press, 2014.
23. Borisov, Nikolay. *Prezidentstvo na post-sovetskom prostranstve: protsessy genezisa i transformatsiy*. Moskva: Rossiiskiy Gosudarstvenniy Gumanitarniy Universitet, 2018.
24. Brandenberger, David, and Mikhail V. Zelenov. *Stalin's Master Narrative. A Critical Edition of the History of the Communist Party of the Soviet Union*. New Haven: Yale University Press, 2019.
25. Brill Olcott, Martha, and Lubomyr Hajda, Anthony Olcott. *The Soviet Multinational State*. New-York: Routledge, 1990.
26. Bruchis, Michael. *One Step Back Two Steps Forward. East European Monographs*. New-York: Columbia University Press, 1982.
27. Brzezinski, Zbigniew, and Paige Sullivan. *Russia and the Commonwealth of Independent States. Documents, Data and Analysis*. New York: Routledge, 2015.
28. Brzezinski, Zbigniew. *Velikaya shakhmatnaya doska. Gospodstvo Ameriki i yego strategicheskiye imperativy*. Moskva: Mezhdunarodnie Otnosheniya, 1998.
29. Bremmer, Ian, and Ray Taras, *New States, New Politics: Building the Post-Soviet Nations*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997.
30. Burger, Robert H. and Sullivan. Helen F. *Russia and the Former Soviet Union: A Bibliographic Guide to English Language Publications 1986-1991*. Londond: Bloomsbury Academic, 1994.
31. Bushkovitch, Paul. *A Concise History of Russia*. Cambridge: Cambridge University Pres, 2011.

32. Buzatu, Gheorghe. *Titulescu și strategia păcii*. Iași: Junimea, 1982.
33. Buzatu, Gheorghe, and Stela Cheptea, Marusia Cîrstea, Corneliu M. Lungu. *Pace și război (1940-1944). Jurnalul Mareșalului Ion Antonescu*. Iași: Demiurg, 2010.
34. Cașu, Igor. *Politica națională în Moldova sovietică 1944-1989*. Chișinău: Cartididact, 2000.
35. Čepaitis, Virgilijus. *Su Sajūdžiu už Lietuvą: nuo 1988.06.03 iki 1990.03.11*. Vilnius: Tvermė, 2007.
36. Chernyayev, Anatoliy. *V Politbyuro TSK KPSS. Po zapisyam Anatoliya Chernyayeva, Vadima Medvedeva, Georgiya Shakhnazarova: 1985-1991*. Moskva: Al'pina Biznes Buks, 2006.
37. Cheterian, Vicken. *War and Peace in the Caucasus. Russia's Troubled Frontier*. London: Hurst & Company, 2008.
38. Chilton, Paul A., Mikhail V. Ilyin, and Jacob L. Mey, *Political Discourse in Transition in Europe, 1989-1991*. Amsterdam: John Benjamins, 1998.
39. Chistyakov, Oleg, and Galina Kutina. *Khrestomatiya po istorii otechestvennogo gosudarstva i prava*. Moskva: Moskovskiy Gosudarstvennyy Universitet Imeni «M.V. Lomonosova», 2015.
40. Chochiyev, Boris E., and Murat K. Dzhioyev. *Yuzhnaya Osetiya 1988 – 1992*. Tskhinval: Gosudarstvennyy Komitet po Delam Natsional'nostey i Migratsii RYUO, 1996.
41. Ciobanu, Ceslav. *Conflictele înghețate și uitate din statele post-sovietice. Geneză, economie politică și șanse de soluționare*. București: Cartea Românească, 2019.
42. Colbey, Richard. *The Status and Recognition of Post-1992 Transnistria. An Investigation of The Case for de Jure Independence*. London: University of Buckingham Press, 2022.
43. Cojocaru, Gheorghe E. *Colapsul U.R.S.S. și dilema relațiilor româno-române*. București: Omega, 2001.
44. Cojocaru, Gheorghe E. *Tratat de Uniune Sovietică*. Chișinău: Civitas, 2005.
45. Cojocaru, Gheorghe E. *Cominternul și originile „moldovenismului”*. Chișinău: Civitas, 2009.
46. Constantin, Ion. *România, Marile Puteri și problema Basarabiei*. București: Editura Enciclopedică, 1995.

47. Constantin, Ion. *Problema Basarabiei în discuțiile româno-sovietice din timpul Războiului Rece 1945-1989*. București: Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2015.
48. Cornell, Svante. *Small Nations and Great Powers: A Study of Ethnopolitical Conflict in the Caucasus*. London: Curzon Press, 2001.
49. Cornell, Svante, and Frederick Starr. *The Guns of August 2008. Russia's War in Georgia*. New-York: M. E. Sharpe, 2009.
50. Coștaș, Ion. *Transnistria 1989 – 1992, Cronica unui război „nedeclarat”*. București: RAO, 2012.
51. Crawley, Charles. *The New Cambridge Modern History: Volume 9, War and Peace in an Age of Upheaval, 1793-1830*. Cambridge: Cambridge University Press, 1965.
52. Dawisha, Karen, and Bruce Parrott. *Russia and the New States of Eurasia: The Politics of Upheaval*. Cambridge: University Press, 1994.
53. Daynes, Vladimir. *Istoriya Rossii i mirovogo soobshchestva. Khronika sobyitiy*. Moskva: Olma-Press, 2004.
54. Deletant, Dennis. *Hitler's Forgotten Ally. Ion Antonescu and His Regime, Romania 1940-1944*. London: Palgrave Macmillan UK, 2006.
55. Dodds, Klaus. *Geopolitics: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2007.
56. Doronchenkov, Iliya. *K Soyuzu Suverennykh Narodov: Sbornik dokumentov KPSS, zakonodatel'nykh aktov, deklaratsiy, obrashcheniy i prezidentskikh ukazov, posvyashchennykh probleme natsionalno-gosudarstvennogo suvereniteta*. Moskva: Institut teorii i istorii sotsializma TSK KPSS, 1991.
57. Drobizheva, Leokadia, and Rose Gottemoeller, Catherine McArdle Kelleher, Lee Walker, *Ethnic Conflict in the Post-Soviet World: Case Studies and Analysis*. London: Routledge, 1998.
58. Dubrovin, Nikolai, and Andrei Petrov, *Vtoraya turetskaya voyna v tsarstvovaniye imperatritsy Yekateriny II: 1787-1791 gg.* Sankt-Peterburg: Imperatorskaya Akademya Nauk, 1882.
59. Dulgheru, Valeriu. *Istoria Republicii Moldova*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2018.
60. Dumitru, Diana. *Vecini în vremuri de restriște. Stat, antisemitism și Holocaust în Basarabia și Transnistria*. Iași: Polirom, 2019.

61. Dunn, Dennis J. *Caught between Roosevelt and Stalin. America's Ambassadors to Moscow*. Lexington: The University Press of Kentucky, 1997.
62. Engelbrekt, Kjell, and Bertil Nygren. *Russia and Europe: building bridges, digging trenches*. London: Routledge, 2012.
63. Epkenhans, Tim. *The Origins of the Civil War in Tajikistan. Nationalism, Islamism, and Violent Conflict in Post-Soviet Space*. Lanham, Maryland: Lexington Books, 2016.
64. Felkay, Andrew. *Yeltsin's Russia and the West*. Westport: Praeger, 2002.
65. Feneșan, Costin. *Sub steag străin. Comuniștii și Partidul Comunist din România în arhiva Kominternului. 1919-1924*. București: Editura Enciclopedică, 2011.
66. Fowkes, Ben. *The Disintegration of the Soviet Union. A Study in the Rise and Triumph of Nationalism*. London: Palgrave Macmillan, 1997.
67. Fravel, Maris Taylor. *Strong Borders, Secure Nation. Cooperation and Conflict in China's Territorial Disputes*. New Jersey: Princeton University Press, 2008.
68. Freeman, Alan, and Boris Kagarlitsky. Radhika Desai, *Russia, Ukraine and Contemporary Imperialism*. New-York: Routledge, 2019.
69. Freund, Gerald. *Unholy Alliance. Russian-German Relations from the Treaty of Brest-Litovsk to the Treaty of Berlin*. London: Arcole Publishing, 2018.
70. Gachechiladze, Revaz. *The New Georgia. Space, Society, Politics*. New-York: Routledge, 2012.
71. Galbreath, David, and Ainius Lašas, Jeremy W. Lamoreaux. *Continuity and Change in the Baltic Sea Region. Comparing Foreign Policies*. Amsterdam: Rodopi, 2008.
72. Gammer, Moshe. *Ethno-Nationalism, Islam and the State in the Caucasus. Post-Soviet Disorder*. New-York: Routledge, 2008.
73. Geller, Mihail. *Mashina i vintiki. Istoriya formirovaniya sovetskogo celoveka*. Moskva: Mik, 1994.
74. Gilles, Emmanuel Jacquet. *Histoire du conflit moldo-transnistrien*. Saint-Denis: Connaissances et Savoirs, 2017.
75. Gorbaciov, Mihail. *Izbrannyye rechi i statii. Tom 3*. Moskva: Izdatelstvo politicheskoy literatury, 1987.
76. Gorbaciov, Mihail. *Izbrannyye rechi i statii. Tom 4*. Moskva: Izdatelstvo politicheskoy literatury, 1987.
77. Gorbaciov, Mihail. *Izbrannyye rechi i statii. Tom 6*. Moskva: Politizdat, 1989.
78. Gorbaciov, Mihail. *Izbrannyye rechi i statii. Tom 7*. Moskva: Politizdat, 1990.

79. Gorbaciov, Mihail. *Zhizn i reformy. Kniga 2*. Moskva: Novosti, 1995.
80. Goșu, Armand. *Între Napoleon și Alexandru I. Contextul internațional al anexării Basarabiei*. Iași: Polirom, 2022.
81. Graham, Thomas. *Russia's Decline and Uncertain Recovery*. Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 2002.
82. Grecu, Mihai, and Anatol Țăranu. *Trupele ruse în Republica Moldova: culegere de documente și materiale*. Chișinău: Litera International, 2004.
83. Gribincea, Argentina, Mihai Gribincea and Ion Șișcanu. *Politica de moldovenizare în R. A. S. S. Moldovenească*. Chișinău: Civitas, 2004.
84. Gribincea, Mihai. *Basarabia în primii ani de ocupație sovietică: 1944-1950*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1995.
85. Grecescu, Ion. *Nicolae Titulescu: documente confidențiale*. București: Editura Academiei Române, 1992.
86. Grosul, Yakim. *Trudy po istorii Moldavii*. Kishinev: Shtiintsa, 1982.
87. Gvidiani, Alin. *Documente și acte normative referitoare la procesul de reglementare transnistreană*. Sibiu: Techno Media, 2020.
88. Hahn, Gordon M. *Ukraine Over the Edge: Russia, the West and the „New Cold War”*. Jefferson, North Carolina: McFarland & Company, Inc., Publishers, 2018.
89. Hartl, Hans. *Nationalitätenprobleme im heutigen Südosteuropa*. München: Oldenbourg Wissenschaftsverlag, 1973.
90. Hill, Fiona. *Energy Empire: oil, gas and Russian revival*. London: The Foreign Policy Center, 2004.
91. Hirsch, Francine. *Empire of Nation. Ethnographic Knowledge & the Making of the Soviet Union*. Ithaca: Cornell University Press, 2005.
92. Hitchins, Keith. *Romania, 1866-1947*. Oxford: Clarendon Press, 1994.
93. Hitchins, Keith. *A Concise History of Romania*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
94. Horowitz, Shale. *From Ethnic Conflict to Stillborn Reform: The Former Soviet Union and Yugoslavia*. Texas: Texas A&M University Press, 2005.
95. Horowitz, Donald L. *The Deadly Ethnic Riot*. California: University of California Press, 2001.
96. Hughes, James., and Sasse, Gwendolyn. *Ethnicity and Territory in The Former Soviet Union: Regions in Conflict*. London: Routledge, 2002.
97. Hunter, Brian. *The Statesman's Year Book: 1992-1993*. London: Palgrave Macmillan, 2016.

98. Jacques-Alain de Sédouy. *Le concert européen. Aux origines de l'Europe, 1814 – 1914*. Paris: Fayard 2009.
99. Jafarova, Esmira. *Conflict Resolution in South Caucasus: Challenges to International Efforts*. Lanham: Lexington Books, 2015.
100. Jackson, Nicole J. *Russian Foreign Policy and the CIS*. London: Routledge, 2003.
101. Jewsbury, George. *The Russian Annexion of Bessarabia, 1774-1828: A Study of Imperial Expansion*. New York: Columbia University Press, 1976.
102. Judt Tony. *Epoca Postbelică. O istorie a Europei de după 1945*. București: Polirom, 2008.
103. Kanet, Roger. *Russian Foreign Policy in The 21st Century*. London: Palgrave Macmillan, 2010.
104. Kara-Murza, Sergey. *Istoriya sovetskogo gosudarstva i prava*. Moskva: Izdatelstvo Bylina, 1998.
105. Kavtaradze, Sergey D. *Etnopoliticheskiye konflikty na postsovetskom prostranstve*. Moskva: Ekzamen, 2005.
106. Kazimirov, Vladimir. *Mir Karabahu. Posrednicestvo Rossii v uregulirovanii nagorno-karabakhskogo konflikta*. Moskva: Mezhdunarodnyye otnosheniya, 2009.
107. Khlobustov, Oleg. *Istoriya sluzhby gosudarstvennoy bezopasnosti. Ot Khrushchëva do Putina*. Moskva: RIPOL Klassik, 2020.
108. King, Charles. *The Ghost of Freedom. A History of the Caucasus*. Oxford: Oxford University Press, 2009.
109. Kodrianu, Gennadii. *Dnestrovskiy razlom. Pridnestrovskiy krizis i rozhdeniye PMR: rol' i mesto spetssluzhb*. Tiraspol: GIPP «Tipar», 2002.
110. Korotkevich, Vitaliy. *Istoriya sovremennoy Rossii, 1991-2003*. Sankt-Peterburg: Izdatel'stvo S.-Peterburgskogo Universiteta, 2004.
111. Kotkin, Stephen. *Armageddon Averted: The Soviet Collapse, 1970-2000*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
112. Koval, Boris. *Rossiya segodnya. Politicheskiy portret v dokumentakh. 1985-1991*. Moskva: Mezhdunarodnyye otnosheniya, 1991.
113. Kudryavtsev, Nikolay A. *Gosudarevo Oko. Taynaya diplomatiya i razvedka na sluzhbe Rossii*. Sankt-Peterburg: Izdatelskiy Dom „Neva”, 2002.
114. Kukushkin, Yuriy, and Oleg Chistyakov. *Ocherk istorii Sovetskoy Konstitutsii*. Moskva: Politizdat, 1987.

115. Kulikov, Anatoliy, and Sergey Lembik, *Chechenskiy uzel: khronika vooruzhennogo konflikta 1994-1996 gg.* Moskva: Dom pedagogiki, 2000.
116. Larrabee, Stephen. *East European security after the Cold war.* Santa-Monica (CA): RAND, 1993.
117. Lazăr, Traian D. *Iuliu Maniu și serviciile secrete.* București: Mica Valahie, 2006.
118. Lenskij, Andrei G., and Maxim M. Cybin. *Sovetskie Suhoputnye Vojska v poslednij god Sojuza SSR. Spravochnik.* Sankt-Peterburg: B&K, 2001.
119. Leșcu, Anatol. *Românii basarabeni în istoria militară a Rusiei. De la războaiele din Caucaz la Războiul Civil.* București: Editura Militară, 2009.
120. Lipshutz, Ronnie, and Beverly Crawford. *The Myth of „Etnic Conflict: Politics, Economics and „Cultural” Violence.* California: University of California at Berkeley, 1998.
121. Loginov, Vladlen. *Soyuz možhno bylo sokhranit: Belaya kniga. Dokumenty i fakty o politike M.S. Gorbacheva po reformirovaniyu i sokhraneniyu mnogonatsional'nogo gosudarstva.* Moskva: AST, 2007.
122. Lysenko, Vladlena V. *Pravovoy status i rol' obshchestvennykh ob'yedineniy v sisteme vnutrigosudarstvennykh i mezhdunarodnykh otnosheniy: opyt Rosii, Moldovy i Pridnestrov'ya.* Moskva: Prospekt, 2015.
123. Malcolm, Malcom, and Alex Pravda, Roy Allison, Margot Light. *Internal Factors in Russian Foreign Policy.* London: Royal Institute of Intern Mandelbaum, Michael. *The New Russian Foreign Policy.* New York: Council on Foreign Relations Press, 1998.
124. Mankoff, Jeffrey. *Russian Foreign Policy. The Return of Great Power Politics.* Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2012.
125. Marat, Erica. Rico Isaacs, *Routledge Handbook of Contemporary Central Asia.* New-York: Routledge, 2021.
126. Marx, Karl. *Însemnări despre români. Manuscrise inedite.* București: Academia Republicii Populare Române, 1964.
127. Martin, Terry. *Imperiya polozhitel'noy deyatel'nosti: Sovetskiy Soyuz kak vysshaya forma imperializma. Gosudarstvo natsiy: imperiya i natsional'noye stroitel'stvo v epokhu Lenina i Stalina,* pod red. R. G. Suni, T. Martina. Moskva: ROSSPEN, 2011.
128. Martin, Terry. *The Affirmative Action Empire. Nation and the Nationalism in the Soviet Union 1923-1939.* London: Cornell University Press, 2001.

129. Mastny, Vojtech. *Soviet/East European Survey, 1987-1988*. New-York: Routledge, 2019.
130. Mayorov, Mihail. *Mirotvortsy. Iz opyta rossiyskoy diplomatii v posrednichestve*. Moskva: Mezhdunarodnyye otnosheniya, 2007.
131. McCauley, Martin. *The Soviet Union Since 1917*. London: Longman, 2006.
132. McCauley, Martin. *Origins of the Cold War 1941-1949*. London: Pearson Longman, 2008.
133. Melintei, Mihai. *Cronologia conflictului transnistrean adnotată bibliografic, cu versiune în limba rusă*. Sibiu: Armanis, 2018.
134. Milyukov, Ilya. *Chronicles of the First and Second Chechen Wars*. Washington: Academica Press, 2020.
135. Mirsky, George. *On Ruins of Empire: Ethnicity and Nationalism in the Former Soviet Union*. Westport: Greenwood Press, 1997.
136. Mitrasca, Marcel. *Moldova: A Romanian Province Under Russian Rule: Diplomatic History From The Archives of The Great Powers*. New York: Algora Publishing, 2002.
137. Mitzen, Jennifer. *Power in Concert. The Nineteenth-Century Origins of Global Governance*. Chicago: The University of Chicago Press, 2013.
138. Mkrtchyan, Shahen. *Why Nagorno Karabakh and Azerbaijan Cannot Coexist*. Erevan: Noyan Tapan Publishing House, 2006.
139. Moraru, Anton. *Istoria Românilor. Basarabia și Transnistria 1812-1993*. Chișinău: Aiva, 1995.
140. Moraru, Pavel. *Relațiile Internaționale în anii 1914-1947*. București: Editura Militară, 2016.
141. Moraru, Pavel. *SMERȘ în Basarabia. 1944-1954*. București: Editura Militară, 2013.
142. Moraru, Pavel. *România și bătălia informațiilor între Prut și Bug (1941-1944)*. București: Editura Militară, 2011.
143. Murphy, Paul J. *The Wolves of Islam. Russia and The Faces of Chechen Terror*. Nebraska: Potomac Books Inc., 2004.
144. Murzakevich, Nikolai. *Nachalo knigopechataniya v Novorossiyskom kraye. Zapiski Odesskogo Obshchestva istorii i drevnostey*. Tom 2, Odesa, 1848.
145. Nazarbayev, Nursultan. *Bez pravykh i levykh*. Moskva: Molodya Gvardia, 1991.
146. Nistor, Ion. *Istoria Basarabiei*. Cernăuți: Glasul Bucovinei, 1923.

147. Neymark, Mark. *Evolyutsiya vneshnepoliticheskoy strategii Rossii. Monografiya*. Moskva: Prospekt, 2019.
148. Negru, Elena. *Politica etnoculturală în RASSM 1924-1940*. Chișinău: Prut Internațional, 2003.
149. Negru, Gheorghe. *Politica etnolingvistică în R.S.S. Moldovenească*. Chișinău: Prut Internațional, 2000.
150. O'Ballance, Edgar. *Civil War in Lebanon. 1975-1992*. London: Palgrave Macmillan, 1998.
151. Olivier, Jean-Marc, and Natalie Petiteau, Sylvie Caucanas, *Les Européens dans les guerres napoléoniennes*. Toulouse: Privat, 2012.
152. Olcott, Marta. *Kazakhstan: neproydenny puti*. Moskva: Gendalf, 2003.
153. Pelkaus, Elmars. *Politika okkupatsionnykh vlastey v Latvii. 1939-1991*. Riga: Nordik, 1999.
154. Petrovskiy, Vladimir. *Ot imperii – k otkrytomu miru: O vneshney politike Rossii perekhodnogo perioda*. Moskva: ROSSPEN, 2007.
155. Pipes, Richard. *Russian Conservatism and Its Critics: A Study in Political Culture*. New Haven: Yale University Press, 2007.
156. Richard Pipes. *The Formation of the Soviet Union. Communism and Nationalism, 1917–1923, Revised Edition*. Cambridge: Harvard University Press, 1997.
157. Popovsky, Mark. *Manipulated science: The crisis of science and scientists in the Soviet Union today*. New York: Doubleday, 1979.
158. Prohorova, Irina. 1990. *Russians Remember a Turning Point*. London: Quercus Publishing, 2013.
159. Ragsdale, Hugh. Ponomarev, Valerii. *Imperial Russian Foreign Policy*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.
160. Rémond, René. *Le gouvernement de Vichy: 1940-1942, institutions et politiques*. Paris: Armand Colin, 1972.
161. Rieber, Alfred. *The Struggle for the Eurasian Borderlands. From the Rise of Early Modern Empires to the End of the First World War*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
162. Rumer, Eugene B., *Russian Foreign Policy Beyond Putin*. New-York: Routledge, 2007.
163. Rytövuori-Apunen, Helena. *Power and Conflict in Russia's Borderlands: The Post-Soviet Geopolitics of Dispute Resolution*. London: Bloomsbury Publishing, 2019.

164. Ryuytel, Arnold. *Estoniya: vozrozhdeniye budushchego*. Tallin: Ilo Print, 2003.
165. Rzheshhevskii, Oleg A. *1939 god - Uroki istorii*. Moskva: Mysl, 1990.
166. Sagatyński, Jan. *Pamiętnik Jana Sagatyńskiego, bylego pazia króla Stanisława Poniatowskiego*. Poznań: Stefański, 1845.
167. Saprykin, Vladimir. *Tsennosti sotsializma. Surovaya dialektika formatsionno-tsivilizatsionnoy smeny i preyemstvennosti sistemy*. Moskva: Algoritm, 2014.
168. Schlegel, Simon. *Making Ethnicity in Southern Bessarabia. Tracing the Histories of an Ambiguous Concept in a Contested Land*. Leiden: Brill, 2019.
169. Service, Robert. *A History of Modern Russia: From Tsarism to the Twenty-First Century*. Massachusetts: Harvard University Press, 2009.
170. Seton-Watson, Hugh. *The new imperialism. A background book*. Maryland: Rowman and Littlefield, 1971.
171. Shakhnazarov, Georgy. *Tsena svobody. Reformatsiya Gorbacheva glazami yego pomoshchnika*. Moskva: Zevs, 1994.
172. Shakhray, Sergey. *Kak ya napisal Konstitutsiyu epokhi Yeltsina i Putina*. Moskva: Sindbad, 2021.
173. Shcherbatov, Aleksandr P. *General-fel'dmarshal knyaz' Paskevich. Yego zhizn' i deyatel'nost'*. Tom sed'moy. Sankt-Petersburg: Tip. R Golike, 1904.
174. Shiraev, Eric, and Konstantin Khudoley. *Russian Foreign Policy*. London: Red Globe Press, 2018.
175. Shireen T. Hunter. *The New Geopolitics of the South Caucasus: Prospects for Regional Cooperation and Conflict Resolution*. Lanham: Lexington Books, 2017.
176. Siegelbaum, Lewis H. *Soviet State and Society Between Revolutions 1918-1929*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992.
177. Sislin, John., Pearson, Frederic S. *Arms and Ethnic Conflict*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2001.
178. Smele, Jonathan D. *Historical Dictionary of the Russian Civil Wars, 1916-1926*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, 2015.
179. Solomon, Flavius. *Identitatea etnică și minorități în Republica Moldova. O bibliografie*. Iași: Fundația Academică „A. D. Xenopol”, 2001.
180. Solomon, Flavius, and Alexandru Zub. *De la R.S.S.M. la Republica Moldova. Identitate etnică și politică*. Iași: Fundația Academică „A. D. Xenopol”, 2001.
181. Solonari, Vladimir. *Imperiul-satelit: guvernarea românească în Transnistria, 1941–1944*. București: Humanitas, 2019.

182. Solovei, Rodica. *Activitatea Guvernământului Transnistriei în domeniul social-economic și cultural (19 august 1941 – 29 ianuarie 1944)*. Iași: Demiurg, 2004.
183. Sotiriou, Stylianos. *Politics and International Relations in Eurasia*. Lanham: Lexington Books, 2019.
184. Stalin, Iosif V. *Sochineniya*, Tom 17. Tveri: Nauchno-izdatel'skaya kompaniya „Severnaya korona”, 2004.
185. Stalin, Iosif V. *Sochineniya. Proizvedeniya 1917-1920*, Tom 4. Moskva: Politizdat, 1947.
186. Stalin, Iosif V. *Sochineniya. Proizvedeniya 1921-1923*, Tom 4. Moskva: Politizdat, 1947.
187. Străuțiu, Eugen. *The Transnistrian Conflict Files*. Sibiu: Techno Media, 2017.
188. Suny, Ronald Grigor. *The Revenge of the Past. Nationalism, Revolution, and the Collapse of the Soviet Union*. California: Stanford University Press, 1993.
189. Șișcanu, Elena. *Basarabia sub regimul bolșevic, 1940-1952*. București: Semne, 1998.
190. Taki, Victor. *Tsar and Sultan. Russian Encounters with the Ottoman Empire*. London: I. B. Tauris, 2016.
191. Taki, Victor. *Russia on the Danube. Empire, Elites, and Reform in Moldavia and Wallachia 1812-1834*. Budapest: CEU Press, 2021.
192. Tarkhinišvili, Levan. *Gruziya: puti k demokratii?*. Warszawa: Center for Social and Economic Research, 1997.
193. Tolstoj, Lev. *Hadji Murat*. Paris: Nelson, 1912.
194. Tompson, William J. *The Soviet Union Under Brezhnev*. London: Routledge, 2014.
195. Trenin, Dmitri. *The End of Eurasia: Russia on The Border Between Geopolitics and Globalization*. Moscow: Carnegie Endowment for Int'l Peace: Carnegie Endowment for International Peace, 2011.
196. Tsygankov, Andrei. *Russia's Foreign Policy. Change and Continuity in National Identity*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2016.
197. Tomuleț, Valentin. *Basarabia în sistemul economic și politic al Imperiului Rus 1812-1868*. Chișinău: Cartdidact, 2012.
198. Țăranu, Anatol, and Mihai Gribincea. *Conflictul transnistrean. Culegere de documente și materiale, 1989 – 2012*, Vol. I. 1989 – 1993. Chișinău: Lexon Prim, 2012.

199. Țăcu, Octavian. *Problema Basarabiei și relațiile soviet-române în perioada interbelică*. Chișinău: Prut Internațional 2004.
200. Țăcu, Octavian. *Homo Moldovanus Sovietic: Teorii și practici de construcție identitară în R(A)SSM 1924-1989*. Chișinău: Arc, 2018.
201. Țăcu, Octavian. *Rusia și separatismul transnistrean în Republica Moldova. Implicări geopolitice, militare și energetice*. Chișinău: Litera, 2022.
202. Țurcanu, Ion. *Descrierea Basarabiei. Teritoriul dintre Prut și Nistru în evoluție istorică. Din primele secole ale mileniului II până la sfârșitul secolului al XX-lea*. Chișinău: Cartier, 2011.
203. Țurcanu, Ion. *Sfatul Țării. Istoria zbuciumată a unei importante instituții politice basarabene din anii 1917-1918*. Chișinău: Arc, 2018.
204. Ulianitsky, Vladimir. *Dardanelly, Bosfor i Chernoye more v XVIII veke*. Moskva: Tipografia Gatsuli, 1883.
205. Vadney, Thomas E. *The World since 1945*. London: Penguin Books, 1990.
206. Varta, Ion, and Tatiana Varta. *Deportările în masă din R.S.S. Moldovenească din 13 – 16 iunie 1941*. Chișinău, Litera, 2011.
207. Verkhovskoy, Vladimir M. *Istoricheskiy ocherk razvitiya zheleznnykh dorog v Rossii s ikh osnovaniya po 1897 g. vklyuchitel'no*, Vyp. 1. Sankt-Peterburg: Tipografiya Ministerstva Putey Soobshcheniya, 1898.
208. Walker, Edward W. *Dissolution. Sovereignty and the Breakup of The Soviet Union*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield, 2003.
209. Wheeler-Bennett, John. *The Forgotten Peace, March 1918*. London: Macmillan, 1966.
210. Wright, John, and Richard Schofield, Suzanne Goldenberg, *Transcaucasian Boundaries*. London: UCL Press, 1996.
211. Xenopol, Alexandru D. *Războaiele dintre ruși și turci și înrăurirea lor asupra Țărilor Române*. București: Albatros, 1997.
212. Yavuz, Hakan, and Michael M. Gunter, *The Karabakh Conflict Between Armenia and Azerbaijan. Causes & Consequences*. London, Palgrave Macmillan, 2022.
213. Zelenkov, Mikhail Y. *Mezhnatsional'nyye konflikty: problemy i puti ikh resheniya, pravovoy aspekt*. Voronezh: Voronezhskiy Gosudarstvennyy Universitet, 2006.
214. Zenkovich, Nikolay. *Tayny ushedshego veka*. Moskva: Olma-Press, 2004.
215. Zhigarev, Sergey A. *Russkaya politika v Vostochnom voprose (yeye istoriya v XVI-XIX vekakh, kriticheskaya otsenka i budushchiye zadachi). Istoriko-yuridicheskiye ocherki*. Moskva: Universitetskaya Tipografiya, 1896.

216. Zhukov, Dmitriy. *Voiny na ruiny SSSR*. Moskva: Eksmo, 2009.
217. Zofka, Jan. *Postsowjetischer Separatismus: Die pro-russländischen Bewegungen im moldauischen Dnestr-Tal und auf der Krim 1989–1995*. Göttingen, Wallstein Verlag, 2015.
218. Zolotarev, Vladimir. *Rossiya (SSSR) v lokalnykh voynakh i voyennyykh konfliktakh vtoroy poloviny XX veka*. Moskva: Poligrafresursy, 2000.
219. Zürcher, Christoph. *The Post-Soviet Wars: Rebellion, Ethnic Conflict, and Nationhood in the Caucasus*. New-York: New York University Press, 2007.

V. Instrumente de lucru

1. *Berlinskiy kongress 1878 goda: dnevnik, vedenny na meste D. G. Anuchinym*, sostavitel, A. S. Anuchina. Sankt-Petersburg: Elektro-tipografiya N. Y. Stoykovoy, 1912.
2. *Ocherki istorii 129-go Pekhotnogo Bessarabskogo Yego Imperatorskogo Vysochestva velikogo knyazya Mikhaila Aleksandrovicha polka. 1806-1863-1906: (s portretami, risunkami i planami)*. sostavil kapitan Gubernarchuk po materialam, sobrannym polkovnikom Shevandinyim. Kiyev: Tipografiya R.K. Lubkovskogo, 1909.
3. *Rossiya (SSSR) v lokalnykh voynakh i voyennyykh konfliktakh vtoroy poloviny XX veka*, pod redaktsiyey. Vladimira A. Zolotareva. Moskva: Poligrafresursy, 2000.
4. *Voyenno statisticheskoye obozreniye Rossiyskoy Imperii, Bessarabskaya oblast*. Redaktor Podpolkovnik Daragan. Tom XI, Chasti 3, Sankt-Peterburg: Tipografiya Departamenta Generalnogo Shtaba, 1849.

VI. Studii

1. Asmus, Ronald, and Richard Kugler, Stephen Larrabee. „Building a New NATO”. *Foreign Affairs*. Vol. 72, Nr. 4, New York, (1993).
2. Bazarov, Otabek. „Actual Issues of Interethnic Relations in Uzbekistan (on the example of the late of 1980s and the early of 1990s of the XX century)”. *Anglisticum Journal (IJLLIS)*, Volume 7, Nr. 7 (2018).
3. Berkes, Antal. „International Law and De-Occupation Legislation”. *Rutgers International Law and Human Rights Journal*, Nr. 4, (2023).

4. Borzova, Irina. „Stanovleniye belorusskoy oppozitsii: put' Belorusskogo narodnogo fronta”. *Vestnik Ivanovskogo Gosudarstvennogo Universiteta. Seriya: Gumanitarnyye nauki*, Nr. 3 (2011).
5. Braterskiy, Maksim. „Rossiya i mirotvorcheskiye operatsii: kontseptual'nyye i prakticheskiye sostavlyayushchiye rossiyskoy politiki”. *Vestnik Mezhdunarodnykh Organizatsiy*. T.13, Nr.1, Moskva, (2018).
6. Brzezinski, Zbigniew. „Předčasné partnerství”. *Mezinárodní vztahy / Czech Journal of International Relations*. Vol. 29, Nr. 2, Institute of International Relations, Prague, (1994).
7. Burlacu, Valentin. „Formarea R.A.S.S.M.: context intern și extern”. *Probleme ale științelor socio-umanistice și modernizării învățământului*. Seria 22, Vol.3, Chișinău (2020).
8. Darchiashvili, David. „Georgian Security Problems and Policies”. *The South Caucasus: A Challenge for the EU, Chaillot Papers*, Nr. 12, (2003).
9. Devyatkov, Andrei. „Mezhdunarodno-politicheskiye posledstviya «De-fakto gosudarstvennosti» Pridnestrov'ya”. *Vestnik Tyumenskogo Gosudarstvennogo Universiteta. Sotsial'no-ekonomicheskiye i pravovyye issledovaniya*, №2, Tyumen, (2014).
10. Fedorov, Yurii. „Krizis vneshney politiki Rossii: kontseptual'nyy aspekt”. *Pro et Contra*, Tom 6, № 1-2, (2001).
11. Galushchenko, Oleg. „Obrazovaniye Moldavskoy ASSR: sovremennyy vzglyad istorika”. *Zhurnal «Problemy natsional'noy strategii»*. Nr. 5 (26), RISI, Moskva, (2014).
12. Garnett, Sherman. „Russia's illusory ambitions”. *Foreign Affairs*, Vol. 76, Nr. 2, New-York, (March-April 1997).
13. Goltz, Thomas. „Letter from Eurasia: The hidden Russia hand”. *Foreign Policy*, Nr. 92, The Slate Group, Washington, (Autumn, 1993).
14. Gottfried, Hanne. „Der Transnistrien-Konflikt: Ursachen, Entwicklungsbedingungen und Perspektiven einer Regulierung”. *Bundesinstitut für ostwissenschaftliche und internationale Studien, Berichte/BIOst*, 42, Köln (1998).
15. Hackmann, Jörg. „Baltic national movements, 1986-1992. Origins, trajectories, agendas”. *Studies on National Movements*, Volume 6, (2020).

16. Hill, William. „The O.S.C.E. and the Moldova-Transdnistria Conflict: Lessons in Mediation and Conflict Management”. *Security and Human Rights*, Nr. 24, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers (2013).
17. Hill, William. „More than a Frozen Conflict: Russian Foreign Policy Toward Moldova”. *Atlantic Council*, Washington (2018).
18. King, Charles. „Eurasia Letter: Moldova with a Russia face”. *Foreign Policy*. Nr. 97, The Slate Group, Washington, (Winter, 1994-1995).
19. Kolosov, Vladimir; John O’Loughlin. *Pseudo-states as harbingers of a new geopolitics: The example of the Trans-Dniester Moldovan (TMR)*, „Geopolitics” Nr. 1, (1998).
20. Kolstoe, Pal; Andrei Malgin. „The Transnistrian Republic: A Case of Politicized Regionalism”, *Nationalities Papers*, Vol, 26, No. 1, (1988).
21. Kozîrev, Andrei. „Strategiya partnerstva”. *Mezhdunarodnaya zhizn*, № 5, Moskva, (1994).
22. Kubicek, Paul. „Russian foreign policy and the West”. *Political Science Quarterly*, Vol. 114, Nr. 4, New-York, (Winter 1999-2000).
23. Livizeanu, Irina. „Moldavia, 1917-1990. Nationalism and Internationalism: Then and Now”, *The Armenian Review*, Special Double Issue "The Problems of Nationalism in the Soviet Union", (1990).
24. Lynch, Dov. „Why Georgia matters”. *Chaillot Paper*, Nr. 86, (2006).
25. Lynch, Dov. „Separatist States and Post-Soviet Conflicts”. *International Affairs*, Vol. 78, Nr. 4, Oxford University Press, (2002).
26. Mack, Raymond, and Richard Snyder. „The analysis of social conflict—toward an overview and synthesis”. *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 1, No. 2 (1957).
27. Malek, Martin. „Der Konflikt im Dnjestr-Gebiet (Moldova)”. *Schriftenreihe der Landesverteidigungsakademie*, Nr.7, Wien, BMLV/LVAk, (2006).
28. Melintei, Mihai. „Direcțiile și instrumentele de politică externă ale Federației Ruse în problema transnistreană”. *Anuarul Laboratorului pentru Analiza Conflictului Transnistrean*, Vol. III, No. 1, (Sibiu, 2019).
29. Melintei, Mihai, and Marius Șpechea, „Aspecte identitar religioase în regiunea transnistreană. Retrospective și perspective”. *Anuarul Laboratorului pentru Analiza Conflictului Transnistrean*. Vol. IV, No. 1, (Sibiu, 2020).
30. Negru, Elena, and Gheorghe Negru. „Disputa sovieto-română privind Basarabia în anii 1960-1975”. *Anuarul Institutului de Istorie*, Nr. 8, 2018, Chișinău.

31. O'Loughlin, John; Vladimir Kolossov; Andrei Tchepalyga. „National Construction, Territorial Separatism and Post-Soviet Geopolitics: The Example of the Transdnister Moldovan Republic”, *Post-Soviet Geography and Economics*, No. 6, (1998).
32. Pipes, Richard. „Is Russia still an enemy?”. *Foreign Affairs*, Vol. 76, Nr. 5, New-York, (Sep. - Oct. 1997).
33. Rivera, David W. „Engagement, containment and the international politics of Eurasia”. *Political Science Quarterly*, Vol. 118, Nr. 1, New-York, (Spring 2003).
34. Roeder, Philip G. „Soviet Federalism and Ethnic Mobilization”. *World Politics*, Vol. 43, No. 2, Baltimore, (January, 1991).
35. Simes, Dimitriy. „The Return of Russian History”. *Foreign Affairs*, Vol.73, Nr. 1, New-York, (1994).
36. Sherr, James. „Russia and the West: Reassessment”. *The Shrivenham Paper*, Nr. 6, Defence Academy of the United Kingdom, Shrivenham, (2008).
37. Sherr, James. „Ukraine's new time of troubles”. *The Journal of Slavic Military Studies*, Vol. 12, Nr. 2, Routledge, London, (1999).
38. Străuțiu, Eugen, and Mihai Melintei. „Russian Troops Operational Group and the transnistrian pacification mission”. *The Yearbook of the Laboratory of the Transnistrian Conflict Analysis*, Vol. V, No. 1 (2021).
39. Străuțiu, Eugen, and Mihai Melintei. „Patriots of the Empire: Cossacks in the Dniester War (1992)”. *Hiperboreea*. Vol. 10, Issue 2, The Pennsylvania State University Press, December (2023).
40. Tkach, Vlada. „Moldova and Transdnistria: Painful past, deadlocked present, uncertain future”, *European Security*, Vol. 8, No. 2, (1999).
41. Țăranu, Anatol. „Evoluția politicii de stat și a platformelor de partid în Republica Moldova în chestiunea reglementării conflictului transnistrean (2001-2010)”. *In honorem Alexandru Moșanu: Studii de istorie medievală, modernă și contemporană a românilor 2012*, Cluj-Napoca (2012).
42. Vataman, Alexandr. „Osnovnyye faktory, vliyayushchiye na protsessy formirovaniya i realizatsii natsional'nykh interesov Pridnestrov'ya”. *Vlast*, №3, Moskva, 2017.
43. Voronovici, Alexandr. „Anul 1924. Justificând separatismul: înființarea RASS Moldovenească și istoria politică în Republica Moldovenească Nistreană”. *Plural. Journal of the History and Geography*. Nr. 1, Chișinău: Editura Arc, (2015).

44. Wolff, Stefan. „The transnistrian issue: moving beyond the status-quo”. *Directorate-General for External Policies of the Union*, Bruxelles (2012).
45. Zlotnik, Marc. „Yeltsin and Gorbachev: the politics of confrontation”. *Journal of Cold War Studies*, Volume 5, Nr. 1 (Winter 2003).
46. Yelenskiy, Viktor, „Ukrainskoye pravoslaviye i ukrainskiy proyekt”. *Pro et Contra*, Nr. 3-4 (59), Moskva, (2013).

VII. Ziare

1. *Izvestiya*. „Postanovleniye Verkhovnogo Soveta SSSR «Ob itogakh referendum SSSR 17 marta 1991 goda»”. 22 martie, 1991.
2. *Izvestiya*. „Vneocherednoy syezd narodnykh deputatov SSSR”. 4 septembrie, 1991.
3. *Izvestiya*. „Moldova ne budet uchastvovat' v politicheskikh soyuzakh”. 12 septembrie, 1991.
4. *Izvestiya*. „Vystrely v Dubossarakh, yest' ranenyye”. 26 Septembrie, 1991.
5. *Izvestiya*. „V Moldove ponyali: nasiliye - bessil'no”. 2 octombrie, 1991.
6. *Izvestiya*. „Moldova: boy v Pridnestroviye”. 13 decembrie, 1991.
7. *Izvestiya*. „Snova krovy v Dubossarakh”. 14 Decembrie, 1991.
8. *Izvestiya*. „Dubossary: soglasiye dostignuto”. 16 decembrie, 1991.
9. *Izvestiya*. „Postfaktum”. 10 Ianuarie, 1992.
10. *Izvestiya*. „Direktor TSRU ozabochen situatsiyey v SNG”. 26 februarie, 1992.
11. *Izvestiya*. „Dubossary: politsiya srazhayetsya s militsiyey”. 2 martie, 1992.
12. *Izvestiya*. „Kazaki usugublyayut krizis Pridnestrov'ye”. 5 martie, 1992.
13. *Izvestiya*. „Donskiye kazaki ne yedut v Pridnestroviye”. 9 martie, 1992.
14. *Izvestiya*. „V Pridnestrov'ye vvedeno osoboye polozheniye”. 16 martie, 1992.
15. *Izvestiya*. „Armiya v Pridnestroviye”. 18 martie, 1992.
16. *Izvestiya*. „Prekrashcheniye ognya na Dnestre – peredyshka dlya Kishineva”. 18 martie, 1992.
17. *Izvestiya*. „Pridnestrov'ye predlagayet status svobodnoy ekonomicheskoy zony”. 20 Martie, 1992.
18. *Izvestiya*. „Rossiya prizyvayet Moldovy k miru”. 21 martie, 1992.
19. *Izvestiya*. „Konflikt mozjno reshit' mirnym putem”. 25 martie, 1992.
20. *Izvestiya*. „14 Armiya pod yurisdiktsiyu Rossii i vydvinula ul'timatum Kishinevu i Tiraspolyu”. 2 aprilie, 1992.

21. *Izvestiya*. „Vizit A. Rutskogo v Pridnestroviye”. 6 aprilie, 1992.
22. *Izvestiya*. „Ostraya reaktsiya Moldovy na resheniye Rossiyskogo S"yezda". 9 aprilie, 1992.
23. *Izvestiya*. „Dva podkhoda Rossii k konfliktu v Pridnestrov'ye". 11 aprilie, 1992.
24. *Izvestiya*. „V Moldove strel'ba ne stikhayet". 17 aprilie, 1992.
25. *Izvestiya*. „V Pridnestrov'ye dobrovol'tsy sdayut oruzhiye". 22 aprilie, 1992.
26. *Izvestiya*. „Peregovory po Pridnestrov'yu: Yeshche ne mir, no yest' nadezhda". 6 Iulie, 1992.
27. *Kommersant*. „Pyatidnevnyaya voyna". 18 avgusta 2008.
28. *Moskovskiye Novosti*. „Groza nad Dnestrom". 2 februarie, 1992.
29. *Moskovskiye Novosti*. „Pridnestrov'ye: Vzgl'yad iz Bukharesta". 19 aprilie, 1992.
30. *Nezavisimaya Gazeta*. „Marshal Shaposhnikov o tekushchem momente". 19 februarie, 1992.
31. *Nezavisimaya Gazeta*. „Pridnestroviye". 6 martie, 1992.
32. *Nezavisimaya Gazeta*. „Kazhetsya bez nashikh ne obkhoditsya ne odna voyna". 13 martie, 1992.
33. *Nezavisimaya Gazeta*. „Ukraina preduprezhdayet". 18 martie, 1992.
34. *Nezavisimaya Gazeta*. „Shatkiy mir v Pridnestroviye". 19 Martie, 1992.
35. *Nezavisimaya Gazeta*. „Ispol'zovaniye armii v Pridnestrov'ye opravdano". 15 aprilie, 1992.
36. *Nezavisimaya Gazeta*. „Voyevat' nadoyelo vsem". 16 aprilie, 1992.
37. *Nezavisimaya Gazeta*. „Oruzhiya v Benderakh stanovitsya men'she". 24 aprilie, 1992.
38. *Nezavisimaya Gazeta*. „Soyuz "nerushimyykh"?". Aprilie 2001.
39. *Rossiyskaya Gazeta*. „Zayavleniye o sobyitiyakh v Respublike Moldova". 10 decembrie, 1991.
40. *Rossiyskaya Gazeta*. „Moldova: v SNG ne vstupili, no gotovnosti vyrazili", 13 decembrie, 1991.
41. *Rossiyskaya Gazeta*. „Soglasheniye soveta glav gosudarstv-uchastnikov SNG o vooruzhennykh Silakh i pograniichnykh voyskakh". 10 ianuarie, 1992.
42. *Rossiyskaya Gazeta*. „VI Siyezd Narodnykh deputatov Rossiyskoy Federatsii". 8 aprilie, 1992.
43. *Rossiyskaya Gazeta*. „Poisk kompromissa". 14 aprilie, 1992.
44. *Rossiyskaya Gazeta*. „Ni dnya bez vystrela". 25 Mai, 1992.
45. *Sfatul Țării*. „Retragerea Armatei a 14-a nu este prevăzută". 28 iulie 1992.